

Принцип Діріхле

Горбенко І.Ф.

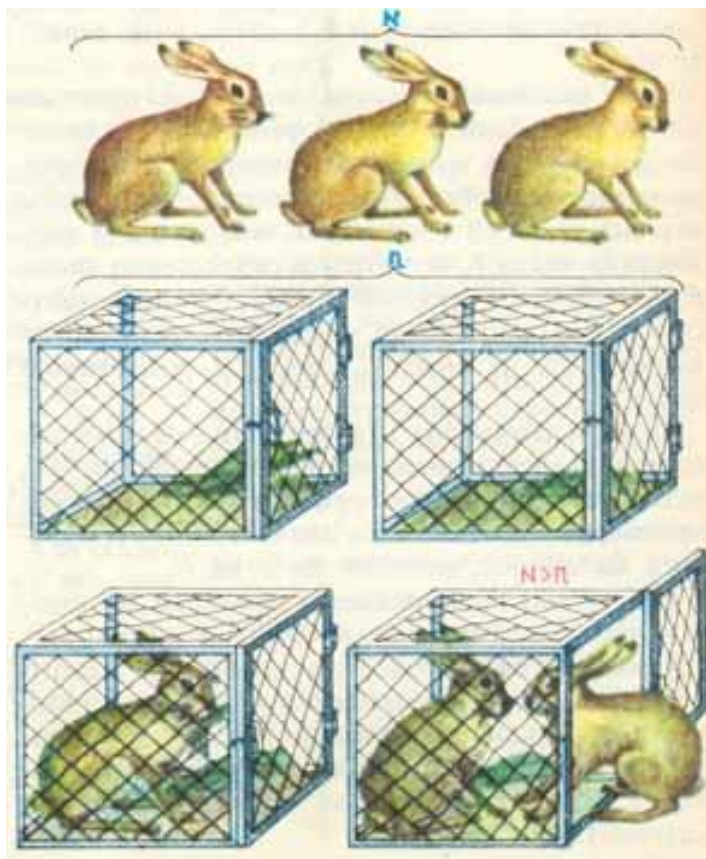
Петер Густав Лежен Діріхле

1805 - 1859

- Німецький математик.
- Народився в Дюрені.
- у 1822-1827 р. був домашнім вчителем у Парижі. Входив у кружок молодих вчених, які групувалися навколо Ж. Фур'є.
- 1831-1855рр.-професор Берлінського університету
- Зробив ряд великих відкритій у теорії чисел.

“Традиційне” формулювання

- Якщо у 5 клітках розміститься 6 кроликів, то принаймні в одній з них міститься не менше двох кролів.

Класичне формулювання

- Якщо $(n + 1)$ кроликів сидять в n ящиках, то знайдеться ящик, у якому сидить, принаймні, два кролики

День народження

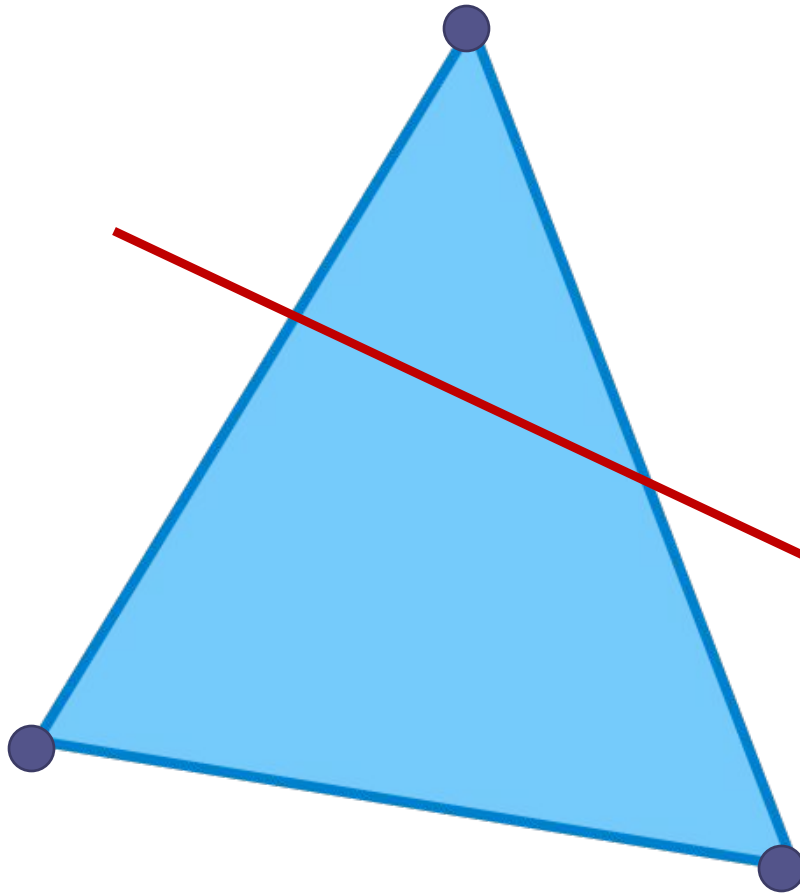
- У школі 400 учнів. Доведіть, що хоча б двоє з них народилися в один день року.

Пряма і трикутник

- Доведіть, що ніяка пряма не може перетинати всі три сторони трикутника.

Рішення:

- Пряма ділить площину на дві півплощини, які ми назвемо "клітками".
- Три вершини трикутника назвемо "кроликами".
- За принципом Дирихле "знайдеться клітка, у якій сидить принаймні два кролики", тобто знайдуться дві вершини, що лежать в одній півплощині щодо даної прямої.
- Сторона, що з'єднує ці вершини, не перетинає дану пряму.

Забута планета

- На кожній із планет якоїсь сонячної системи перебуває астроном, що спостерігає найближчу планету. Відстані між планетами попарно різні.
- Доведіть, що якщо число планет непарне, то яку-небудь планету ніхто не спостерігає.

Доведення.

На планеті Зям-лям

- На далекій планеті Зям-лям, що має форму кулі, суша займає більше половини поверхні планети.
- Доведіть, що можна прорити прямий тунель, що проходить через центр планети і з'єднує сушу із сушею.

Доведення.

- Припустимо, що кожній крапці світового океану відповідає протилежна крапка суші, тоді світовий океан і суша центральносиметричні, а площі їх рівні, що суперечить умові задачі.
- Отже, можна прорити прямий тунель, що проходить через центр планети і з'єднує сушу із сушею.

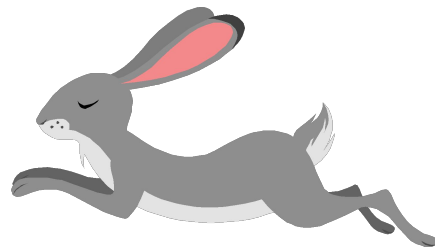
Зайці в клітці

- У клітці живуть зайці: 7 чорних і 5 сірих.
- Скільки голодному вовку в темряві треба витягти із клітки зайців, щоб серед них було не менше 2-х чорних і не менше 3-х сірих?

- Так як можливий самий несприятливий для вовка варіант: спочатку він витягне 7 чорних, і лише потім 3 сірих зайців, то в темряві йому треба витягти із клітки $7 + 3 = 10$ зайців.

- **Відповідь.** 10 зайців.

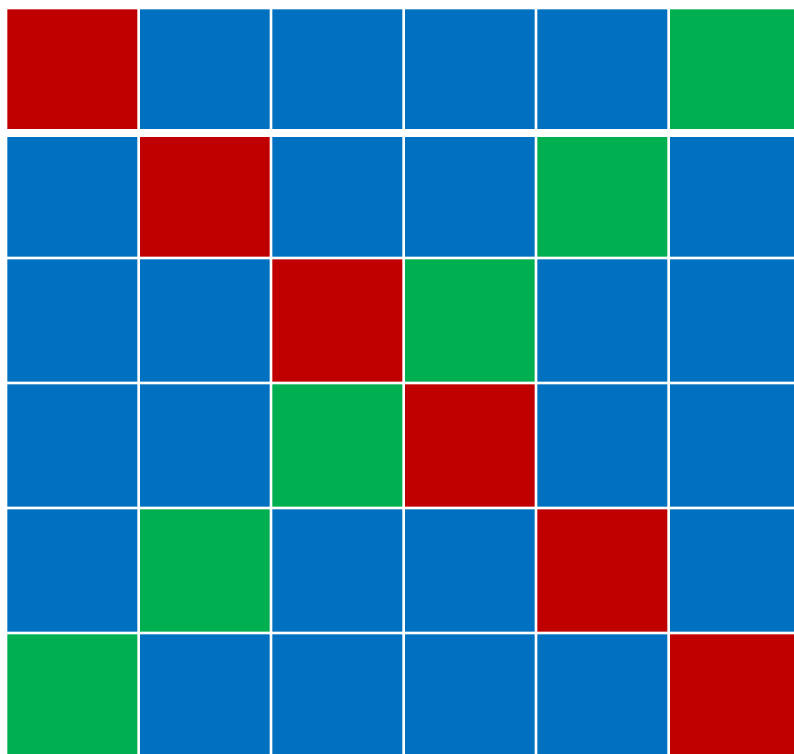

Допоможіть Буратіно

- Кіт Базиліо пообіцяв Буратіно відкрити велику таємницю, якщо він складе чарівний квадрат 6×6 із чисел $+1, -1, 0$ так, щоб всі суми по рядках, по стовпцях і по більших діагоналях були різні.

Це неможливо !

- Допустимо, що квадрат складений. Тоді суми чисел можуть мінятися від -6 до $+6$. Усього 13 значень. Рядків у квадраті 6, стовпців 6, діагоналей 2.
- Одержуємо 14 різних сум. Протиріччя, виходить, скласти такий квадрат неможливо.

Розв'яжи сам

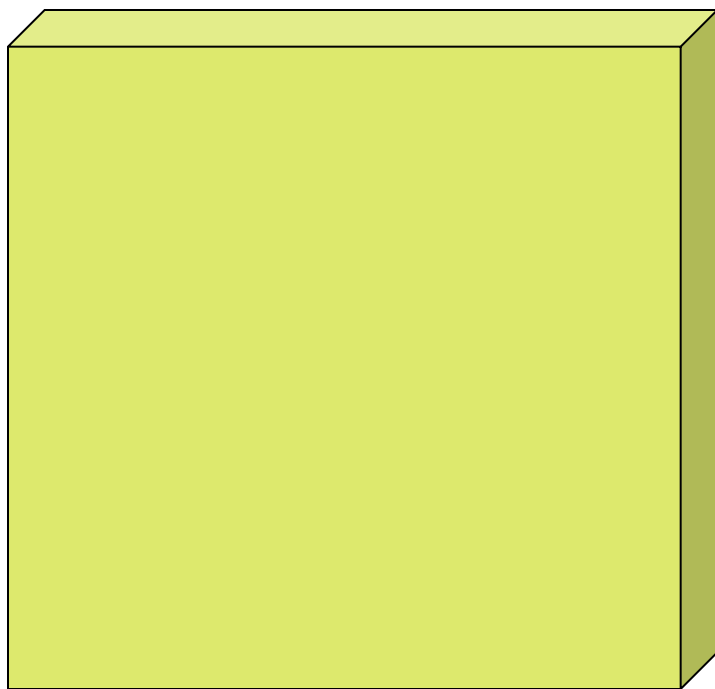
- Шість школярів з'їли сім цукерок.
- а) Доведіть, що один з них з'їв не менш двох цукерок.
- б) чи вірно, що хтось з'їв рівно дві цукерки?

Розв'яжи сам

- Грані куба пофарбовані в 2 кольори.
- Доведіть, що найдуться дві сусідні однокольорові грані.

Рішення:

- Розглянемо три грані куба, що мають загальну вершину. Назвемо їх "кроликами", а дані кольори - "клітками". За принципом Дирихле, найдуться дві грані, пофарбовані в один колір. Вони й будуть сусідніми.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

